

Ivana Mijić Vulinović

**ULOGA DRŽAVNIH ORGANA VLASTI U PROCESU STVARANJA I
OSTVARENJA LJUDSKIH PRAVA S POSEBNIM OSVRTOM NA REPUBLIKU
HRVATSKU**

Doktorski rad

Sažetak

Proces stvaranja i ostvarenja ljudskih prava odvija se na tri razine: globalnoj, regionalnoj i državnoj. U njemu sudjeluju brojni subjekti: međunarodne vladine i nevladine organizacije, države i pojedinci. Iz činjenice da se ljudska prava stvaraju u okviru međuvladinih organizacija, a ostvaruju se na državnoj razini, proizlaze brojna pitanja na koja u radu nudimo odgovor. Najprije, s obzirom da su međuvladine organizacije zasebni subjekti međunarodnog prava, kolika je zapravo uloga državnih organa vlasti u stvaranju i zaštiti ljudskih prava u okviru njih. Potom, sudjeluju li sve države u ovom procesu ravnomjerno ili ne. S obzirom da su države dužne regulirati i štiti ljudska prava sukladno općeprihvaćenim međunarodnim standardima, postavlja se i pitanje je li ugrožena, možda čak i dovedena u pitanje suverenost moderne demokratske države. A kako je suverenost bitna osobina državne vlasti, a ova konstitutivni element države, pitanje je zapravo je li ugrožena opstojnost moderne države.

Analizom globalnog (Ujedinjene nacije) i regionalnog (europskog) sustava ljudskih prava ustanovljavamo da su tijela sastavljena od državnih organa vlasti u okviru njih nosioci procesa stvaranja i ostvarenja ljudskih prava. Analizom njihova sastava i nadležnosti ustanovljavamo da države ne sudjeluju ravnomjerno u ovome procesu te da se načelo suverene jednakosti država tek djelomično poštuje.

Usprkos postojanju cjelovitog sustava međunarodnog prava ljudskih prava ista se masovno krše u državama međunarodne zajednice. Država u tom kršenju ima dvostruku odgovornost: ili sama krši ljudska prava ili propušta pojedincu ili grupi (ako je riječ o kolektivnim pravima) pružiti prihvatljivu zaštitu. Pitanje je stoga zašto međunarodni sustav ljudskih prava nije dovoljno učinkovit, kao i zašto se u nekim državama prava više poštuju, odnosno krše, nego u drugima.

Nastanak moderne demokratske države i ljudskih prava stavljamo u povijesni kontekst i zaključujemo da je za prihvatljivu zaštitu pojedinca i izbjegavanje njegovog delegitimiranja u javnoj i privatnoj sferi nužno da normativno i institucionalno djelovanje državnih organa vlasti bude usuglašeno s općeprihvaćenim međunarodnim demokratskim standardima. A tu usuglašenost moguće je postići samo u državama u kojima su svi elementi moderne demokratske države ravnomjerno razvijeni. U radu težimo spoznati zašto države koje stvaraju ljudska prava na globalnoj razini ta ista prava na državnoj razini često propuštaju zaštititi. Ili ih čak same krše. Razloge ovog paradoksa, osim u krizi institucionalizma, nalazimo u različitim državnim interesima, manjkavostima suvremene predstavničke demokracije te političkim, ekonomskim i ideološkim proturječnostima. Posebno u radu razmatramo razloge i način na koji terorizam i izbjeglička kriza, uopće političko-sigurnosna destabilizacija utječu na kršenje ljudskih prava, čak i derogaciju prava iz domene tzv. čvrste jezgre ljudskih prava.

U radu prikazujemo ulogu državnih organa vlasti Republike Hrvatske u stvaranju i ostvarenju ljudskih prava na sve tri razine: globalnoj, regionalnoj i nacionalnoj. Prikazujemo stanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj i nakon ustavnih promjena i dovodimo u svezu s promjenom sustava podjele vlasti iz polupredsjedničkog u parlamentarni.

Uočavamo da je u Republici Hrvatskoj normativno djelovanje državnih organa vlasti usklađeno s međunarodnim standardima, dok institucionalno nije. Tu tezu u radu dokazujemo prikazom normativnog sustava ljudskih prava u RH, izvješća relevantnih međunarodnih i državnih tijela o stanju ljudskih prava te sudske prakse. Stoga u radu analiziramo presude koje je u postupcima protiv RH temeljem individualnih predstavki donio Europski sud za ljudska prava, i to u pogledu prava koja su vrlo mjerodavna za utvrđivanje stanja ljudskih prava u jednoj državi: prava na pošteno suđenje, načela zabrane diskriminacije i slobode izražavanja misli. Navedena prava određujemo pojmovno i sadržajno, a pridodajemo im i pravo na prekid trudnoće te utvrđujemo kakva je situacija u Republici Hrvatskoj. Prikazujemo i međuzavisnost navedenih prava u smislu međusobnog ograničenja, ali i lančanog kršenja. Republika Hrvatske najviše se puta našla u postupku pred Europskim sudom zbog kršenja prava na pošteno suđenje. A upravo ono je *conditio sine qua non* ostvarenja svih ostalih prava, što je očito i u presudama Europskog suda koje prikazujemo u radu.

Ključne riječi: ljudska prava, državni organi vlasti, moderna demokratska država, ograničenje državne vlasti, vladavina prava, državna suverenost, načelo suverene jednakosti država, međunarodni demokratski standardi, Ujedinjene nacije, Vijeće Europe, Europska unija, Organizacija za europsku sigurnost i suradnju, Republika Hrvatska, sustavi podjele vlasti, pravo na pošteno suđenje, načelo zabrane diskriminacije, sloboda izražavanja, pravo na prekid trudnoće, Europski sud za ljudska prava

THE ROLE OF THE STATE AUTHORITIES IN CREATING AND REALIZING HUMAN RIGHTS WITH SPECIAL REVIEW ON REPUBLIC OF CROATIA

Summary

The process of creating and realizing human rights takes place at three levels: global, regional and national and numerous subject are involved, so many questions arise. Firstly, given that intergovernmental organisations are separate entities of international law, what is the role of state authorities in the creation and protection of human rights within them. Then, are all countries involved in the process equally or not. Given the States are obligated to regulate and protect human rights in accordance with generally accepted international standards, the question is whether the sovereignty of a modern democratic state is compromised or even jeopardized. And as sovereignty is an essential feature of state power, and state power is constituent element of the state, the question is whether the state's perversion is endangered. By analysing global (United Nations) and regional (European) systems of human rights, we find that bodies comprised of state authorities within them are carriers the process of creating and achieving human rights. By analyzing their composition and competencies we find that states do not participate equally in this process and that the principle of sovereign equality of states is only partially respected.

In spite of the existence of an integral system of international human rights law, they are violated massively in the international community. The question is therefore why the international system of human rights is not efficient enough, and why in some states the rights are more respected or violated than in others.

The emergence of a modern democratic state and human rights is put into the historical context and we conclude that for the adequate protection of individuals and the avoidance of its delegitimization in the public and private sphere, it is necessary that the normative and institutional actions of the state authorities to be harmonized with the generally accepted international democratic standards. And this consensus can only be achieved in countries where all elements of modern democratic states are evenly developed.

We find that the reasons for violation of human rights, apart from the crisis of institutionalism, lie in the relationship between international and domestic law, various

national interests, the defects of contemporary representative democracy, and political, economic and ideological contradictions.

We note that in the Republic of Croatia the normative action of state authorities is harmonized with international standards, while it is not institutionally. This thesis is demonstrated by the presentation of the normative system of human rights in the Republic of Croatia, the reports of relevant international and state bodies on human rights and judicial practice. Therefore, we are analyzing the judgments handed down by the European Court of human rights in proceedings against the Republic of Croatia based on individual submissions according: the right to a fair trial, the principles of prohibition of discrimination and freedom of expression. Also we analyze the situation in Republic of Croatia according the right to detminate the pregnancy.

Keywords: human rights, state authorities, a modern democratic state, limitation of state power, rule of law, state sovereignty, the principle od sovereign equality of states, internationaln democratic standards, United Nations, The European Council, European Union, Organization for Security and Co-operation in Europe, Republic of Croatia, systems of division of state power, the right to a fair trial, the principle of non-discrimination, freedom of expression, the right to abortion, European court for human rights